

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

6. veljače 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Radnici migranti – Socijalna sigurnost – Primjenjivo zakonodavstvo – Uredba (EEZ) br. 1408/71 – Članak 14. stavak 1. točka (a) – Upućeni radnici – Uredba (EEZ) br. 574/72 – Članak 11. stavak 1. točka (a) – Potvrda E 101 – Dokazna snaga – Potvrda koja je dobivena ili se na nju pozivalo prijevarno“

U predmetu C-359/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Hof van Cassatie (Kasacijski sud, Belgija), odlukom od 7. lipnja 2016., koju je Sud zaprimio 24. lipnja 2016., u kaznenom postupku protiv

Ömera Altuna,

Abubekira Altuna,

Sedrettina Maksutogullarija,

Yunusa Altuna,

Absa NV,

M. Sedat BVBA,

Alnur BVBA

uz sudjelovanje:

Openbaar Ministerie,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Tizzano, potpredsjednik, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas i C. Vajda, predsjednici vijeća, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal i E. Regan (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 20. lipnja 2017.,

* Jezik postupka: nizozemski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Ö. Altuna, A. Altuna, S. Maksutogullarija i Y. Altuna kao i za društva Absa NV, M. Sedat BVBA i Alnur BVBA, H. Van Bavel, D. Demuynck, E. Matthys, N. Alkis, S. Renette, P. Wytinck i E. Baeyens, *advocaten*,
- za belgijsku vladu, M. Jacobs i L. Van den Broeck, u svojstvu agenata, uz asistenciju P. Paepea, *advocaat*,
- za Irsku, A. Joyce i G. Hodge, u svojstvu agenata, uz asistenciju C. Tolanda, *SC*,
- za francusku vladu, D. Colas i C. David, u svojstvu agenata,
- za mađarsku vladu, M. Z. Fehér i G. Koós kao i E. E. Sebestyén, u svojstvu agenata,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, A. Siwek i D. Lutostańska, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, D. Martin i M. van Beek, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 9. studenoga 2017.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 14. stavka 1. točke (a) Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice, u verziji koja je izmijenjena i ažurirana Uredbom Vijeća (EZ) br. 118/97 od 2. prosinca 1996. (SL 1997., L 28, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 7., str. 7.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 631/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004. (SL 2004., L 100, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 96.; u daljnjem tekstu: Uredba br. 1408/71), kao i članka 11. stavka 1. točke (a) Uredbe Vijeća (EEZ) br. 574/72 od 21. ožujka 1972. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe br. 1408/71, u verziji koja je izmijenjena i ažurirana Uredbom Vijeća (EEZ) br. 118/97 (u daljnjem tekstu: Uredba br. 574/72).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv Ömera Altuna, Abubekira Altuna, Sedrettina Maksutogullarija i Yunusa Altuna kao i društava Absa NV, M. Sedat BVBA i Alnur BVBA, u vezi s upućivanjem bugarskih radnika u Belgiju.

Pravni okvir

Uredba br. 1408/71

- 3 Članci 13. i 14. Uredbe br. 1408/71 nalazili su se u glavi II. te uredbe, pod naslovom „Određivanje primjenljivog zakonodavstva”.
- 4 Članak 13. te uredbe predviđao je:

„1. Podložno člancima 14.c i 14.f, na osobe na koje se primjenjuje ova Uredba primjenjuje se zakonodavstvo samo jedne države članice. To zakonodavstvo utvrđuje se u skladu s odredbama ove glave.

2. Ovisno o člancima 14. do 17.:

- (a) na osobu zaposlenu na području jedne države članice primjenjuje se zakonodavstvo te države, čak i ako boravi na području druge države članice ili ako se registrirano sjedište ili mjesto poslovanja poduzeća ili pojedinca koji ju zapošljava nalazi na području druge države članice;

[...]"

- 5 Članak 14. navedene uredbe, naslovljen „Posebna pravila koja se primjenjuju na osobe u plaćenom zaposlenju, osim na pomorce“, određivao je:

„Članak 13. stavak 2. točka (a) primjenjuje se ovisno o sljedećim izuzecima i okolnostima:

1. (a) na osobu zaposlenu na državnom području države članice u poduzeću kojem uobičajeno pripada, a koje je upućuje na državno područje druge države članice kako bi ondje obavljala posao za to poduzeće, i dalje se primjenjuje zakonodavstvo prve države članice, uz uvjet da očekivano trajanje tog posla ne prekoračuje 12 mjeseci i da nije upućena na rad kako bi zamijenila drugu osobu koja je završila svoje razdoblje upućivanja;

[...]"

- 6 U skladu s člankom 80. stavkom 1. te uredbe:

„1. Komisiji je pridružena Administrativna komisija za socijalnu sigurnost radnika migranata (dalje u tekstu Administrativna komisija), sastavljena od predstavnika vlade svake države članice kojima pomažu, kada je to potrebno, stručni savjetnici [...]"

- 7 Na temelju članka 81. točke (a) Uredbe br. 1408/71, Administrativna komisija bavi se rješavanjem administrativnih pitanja i pitanja tumačenja koja proizlaze iz odredbi te uredbe.

- 8 Članak 84.a stavak 3. te uredbe predviđao je:

„U slučaju teškoća pri tumačenju ili primjeni ove Uredbe, koje bi ugrozile prava osobe na koju se ona odnosi, ustanova nadležne države ili države boravišta dotične osobe obraća se ustanovi/ustanovama dotične države članice/država članica. Ako je u razumnom roku nemoguće naći rješenje, dotična tijela mogu zatražiti intervenciju Administrativne komisije.“

- 9 Uredba br. 1408/71 stavljena je od 1. svibnja 2010. izvan snage i zamijenjena Uredbom (EZ) br. 883/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti (SL 2004., L 166, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 160.).

- 10 Članak 13. stavak 2. točka (a) Uredbe br. 1408/71 zamijenjen je, u biti, člankom 11. stavkom 3. točkom (a) Uredbe br. 883/2004, koji određuje da „[p]odložno člancima od 12. do 16. [...] na osobu koja obavlja djelatnost kao zaposlena ili samozaposlena osoba u državi članici primjenjuje se zakonodavstvo te države članice“.

- 11 Članak 14. stavak 1. točka (a) Uredbe br. 1408/71 zamijenjen je, u biti, člankom 12. stavkom 1. Uredbe br. 883/2004, koji određuje da „[n]a osobu koja obavlja djelatnost kao zaposlena osoba u državi članici za poslodavca koji redovno obavlja svoju djelatnost tamo i kojeg je poslodavac uputio u drugu državu članicu radi obavljanja posla za tog poslodavca, i nadalje se primjenjuje zakonodavstvo prve države članice pod uvjetom da predviđeno trajanje takvog posla nije duže od 24 mjeseca i da nije poslan s ciljem da zamijeni drugu osobu“.

Uredba br. 574/72

- 12 Glava III. Uredbe br. 574/72, naslovljena „Provedba odredaba uredbe koje se odnose na određivanje mjerodavnog zakonodavstva”, propisuje, među ostalim, načine primjene članka 13. i 14. Uredbe br. 1408/71.
- 13 Posebno, članak 11. Uredbe br. 574/72, koji se odnosi na formalnosti u slučaju upućivanja zaposlene osobe, u stavku 1. točki (a) predviđao je da je, posebice u slučajevima iz članka 14. točke 1. Uredbe br. 1408/71, ustanova koju je odredilo nadležno tijelo države članice čije zakonodavstvo ostaje mjerodavno dužna izdati radniku potvrdu zvanu „potvrda E 101” kojom se potvrđuje da do određenog datuma on i dalje podliježe tom zakonodavstvu.
- 14 Uredba br. 574/72 stavljena je od 1. svibnja 2010. izvan snage i zamijenjena Uredbom (EZ) br. 987/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe br. 883/2004 (SL 2009., L 284, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 171.).
- 15 U skladu s člankom 5. Uredbe br. 987/2009:

„1. Ustanove drugih država članica prihvaćaju dokumente koje je izdala ustanova države članice, kojima se potvrđuje položaj neke osobe za potrebe primjene osnovne uredbe i provedbene uredbe te popratne dokaze na temelju kojih su ti dokumenti izdani sve dok ih država članica u kojoj su izdani ne ukine ili proglaši nevažećima.

2. Ako postoji dvojba o valjanosti dokumenta ili točnosti činjenica na kojima se temelje u njemu sadržani podaci, ustanova države članice koja zaprimi dokument zahtijeva potrebna razjašnjenja od ustanove koja ga je izdala, a, kad je primjereno, i stavljanje izvan snage tog dokumenta. Ustanova koja je izdala dokument ponovno ispituje razloge za izdavanje dokumenta te ga prema potrebi povlači.

3. U skladu s odredbama stavka 2., ako postoji dvojba o podacima koje je dostavila dotična osoba, valjanosti dokumenta ili popratnih dokaza ili točnosti činjenica na kojima se temelje u njima sadržani podaci, ustanova mjesta privremenog boravišta ili boravišta, ako je to moguće, pristupa potrebnoj provjeri tih informacija ili dokumenta na zahtjev nadležne ustanove.

4. Ako dotične ustanove ne postignu dogovor, nadležna tijela mogu sa spornim pitanjem izaći pred Administrativnu komisiju najranije mjesec dana nakon datuma na koji je ustanova koja je primila dokument podnijela svoj zahtjev. Administrativna komisija nastoji pomiriti stavove u roku od šest mjeseci od datuma na koji je pitanje pred nju izneseno.”

- 16 Članak 19. stavak 2. Uredbe br. 987/2009, koji je u biti zamijenio članak 11. stavak 1. Uredbe br. 574/72, propisuje da „[n]a zahtjev dotične osobe ili poslodavca nadležna ustanova države članice čije se zakonodavstvo primjenjuje na temelju glave II. [Uredbe br. 883/2004] dostavlja potvrdu da se to zakonodavstvo primjenjuje i prema potrebi navodi do kojeg se datuma primjenjuje i pod kojim uvjetima”. Ta se potvrda izdaje u obliku takozvane „potvrde A 1”.

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 17 Sociale Inspectie (Socijalna inspekcija, Belgija) proveo je nadzor nad zapošljavanjem osoblja u društvu Absa, poduzetniku osnovanom u skladu s belgijskim pravom aktivnom u građevinskom sektoru u Belgiji.

- 18 Prilikom tog nadzora utvrđeno je da društvo Absa od 2008. gotovo da nije imalo zaposlenih i da su svi fizički poslovi bili podugovaranjem povjeravani bugarskim poduzetnicima koji su upućivali radnike u Belgiju. Navedeno je također da zapošljavanje tih radnika nije bilo prijavljeno belgijskoj ustanovi nadležnoj za prikupljanje doprinosa za socijalnu sigurnost s obzirom na to da su ti radnici raspolagali potvrdama E 101 ili A 1 koje je izdala ustanova koju je odredilo nadležno bugarsko tijelo, u smislu članka 11. stavka 1. Uredbe br. 574/72.
- 19 Sudska istraga provedena u Bugarskoj u okviru zahtjeva za pravnu pomoć belgijskog suca istrage utvrdila je da ti bugarski poduzetnici nisu obavljali nikakvu značajnu djelatnost u Bugarskoj.
- 20 Na temelju rezultata te istrage belgijska socijalna inspekcija uputila je 12. studenoga 2012. ustanovi koju je odredilo nadležno bugarsko tijelo obrazložen zahtjev za ponovno razmatranje ili povlačenje potvrda E 101 ili A 1 izdanih upućenim radnicima iz glavnog postupka.
- 21 Iz očitovanja belgijske vlade proizlazi da je 9. travnja 2013., nakon pisane opomene belgijske socijalne inspekcije, nadležna bugarska ustanova odgovorila na taj zahtjev dostavom sažetka izdanih potvrda E 101 ili A 1, u kojem je navedeno trajanje njihove valjanosti i pojašnjeno da su uvjete upućivanja u vrijeme izdavanja tih potvrda administrativno ispunjavali različiti bugarski poduzetnici. Međutim, u tom odgovoru nisu uzete u obzir činjenice koje su utvrdila i dokazala belgijska tijela.
- 22 Belgijska tijela pokrenula su sudske postupke protiv optuženikâ u glavnom postupku, u svojstvu poslodavaca, djelatnika ili zastupnika, kao prvo, jer su zaposlili ili su se pobrinuli za to da strani državljani, kojima nije bio dopušten ili odobren boravak dulji od tri mjeseca na državnom području Belgije niti su se tamo mogli trajno nastaniti, rade bez prethodno pribavljene dozvole za rad, kao drugo, jer su prilikom zapošljavanja tih radnika ustanovi nadležnoj za prikupljanje doprinosa za socijalnu sigurnost propustili podnijeti prijavu koju nalaže zakon i, kao treće, jer nisu prijavili radnike Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (Nacionalni ured za socijalnu sigurnost, Belgija).
- 23 Presudom od 27. lipnja 2014. correctionele rechtbank Limburg, afdeling Hasselt (Kazneni sud u Limburgu, Odjel u Hasseltu, Belgija) oslobodio je optuženike od optužbi Openbaar Ministerie (državno odvjetništvo, Belgija), s obrazloženjem da je „razdoblje rada bugarskih radnika u cijelosti bilo pokriveno potvrdama E 101/A 1, koje su bile, na taj dan, izdane pravilno i zakonito”.
- 24 Državno odvjetništvo podnijelo je žalbu protiv te presude.
- 25 Presudom od 10. rujna 2015. hof van beroep te Antwerpen (Žalbeni sud u Antverpenu, Belgija) osudio je optuženike u glavnom postupku. Iako je taj sud utvrdio da je potvrda E 101 ili A 1 bila izdana svakom od dotičnih upućenih radnika i da belgijska tijela nisu iscrpila postupak predviđen u slučaju spora o valjanosti potvrda, smatrao je da nije vezan tim okolnostima jer su navedene potvrde dobivene prijeverno.
- 26 Optuženici u glavnom postupku podnijeli su 10. rujna 2015. žalbu u kasacijskom postupku protiv te presude.
- 27 Dvojeći o tumačenju članka 11. stavka 1. Uredbe br. 574/72, Hof van Cassatie (Kasacijski sud, Belgija) odlučio je prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeće prethodno pitanje:

„Može li sud koji nije sud države članice upućivanja poništiti ili odbiti uzeti u obzir potvrdu E 101 koja je izdana u skladu s člankom 11. stavkom 1. Uredbe [br. 574/72], kako je bila primjenjiva prije njezina stavljanja izvan snage člankom 96. stavkom 1. Uredbe [br. 987/2009], ako se na temelju činjeničnog stanja koje se ocjenjuje može zaključiti da je ta potvrda dobivena ili se na nju pozivalo prijeverno?”

O prethodnom pitanju

- 28 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 14. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 1408/71 i članak 11. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 574/72 tumačiti na način da, kada je radnik kojeg zapošljava poduzetnik s poslovnim nastanom na državnom području jedne države članice upućen na državno područje druge države članice, sud te potonje države članice može odbiti uzeti u obzir potvrdu E 101 koja je izdana u skladu s tom drugo navedenom odredbom u slučaju kada se na temelju činjeničnog stanja koje se ocjenjuje može zaključiti da je ta potvrda dobivena ili se na nju pozivalo prijevarno.
- 29 U tom pogledu, valja podsjetiti da odredbe glave II. Uredbe br. 1408/71, čiji je dio članak 14. te uredbe, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda predstavljaju potpun i ujednačen sustav kolizijskih pravila čiji je cilj da se na radnike koji se kreću unutar Europske unije primjenjuje sustav socijalne sigurnosti samo jedne države članice, kako bi se izbjeglo preklapanje nacionalnih zakonodavstava koja se primjenjuju i komplikacije koje bi zbog toga mogle nastati (presuda od 10. veljače 2000., FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, t. 20. i navedena sudska praksa i od 4. listopada 2012., Format Urządzenia i Montażu Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, t. 29. i navedena sudska praksa).
- 30 U tu svrhu, članak 13. stavak 2. točka (a) Uredbe br. 1408/71 uspostavlja načelo da se na radnika, u području socijalne sigurnosti, primjenjuje zakonodavstvo države članice u kojoj je zaposlen (presuda od 4. listopada 2012., Format Urządzenia i Montażu Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, t. 30. i navedena sudska praksa).
- 31 To načelo je, međutim, oblikovano „[o]visno o člancima od 14. do 17.” Uredbe br. 1408/71. Naime, u određenim specifičnim situacijama doslovna primjena općeg pravila iz članka 13. stavka 2. točke (a) te uredbe može zapravo prouzročiti, umjesto izbjeći, administrativne komplikacije kako za radnika tako i za poslodavca i tijela socijalne sigurnosti koje bi mogle stvoriti prepreke slobodi kretanja osoba obuhvaćenih navedenom uredbom (presuda od 4. listopada 2012., Format Urządzenia i Montażu Przemysłowe, C-115/11, EU:C:2012:606, t. 31. i navedena sudska praksa). Posebna pravila za takve situacije predviđena su, među ostalim, u članku 14. Uredbe br. 1408/71.
- 32 Svrha članka 14. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1408/71 jest posebice promicanje slobode pružanja usluga u korist poduzetnika koji je koriste slanjem radnika u državu članicu različite od one u kojoj imaju poslovni nastan. Naime, tom se odredbom žele prevladati prepreke koje mogu ometati slobodno kretanje radnika i poticati gospodarsko ispreplitanje izbjegavanjem administrativnih komplikacija, posebno za radnike i poduzetnike (vidjeti u tom smislu presudu od 10. veljače 2000., FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, t. 28. i navedenu sudska praksu).
- 33 Kako bi se spriječilo obvezivanje poduzetnika s poslovnim nastanom u jednoj državi članici da svoje radnike, na koje se uobičajeno primjenjuje socijalno zakonodavstvo te države članice, osigura u sustavu socijalne sigurnosti druge države članice u koju se upućuju za obavljanje poslova na određeno vrijeme, članak 14. stavak 1. točka (a) Uredbe br. 1408/71 omogućuje poduzetniku da zadrži osiguranje svojih radnika u sustavu socijalne sigurnosti prve države članice (vidjeti u tom smislu presudu od 10. veljače 2000., FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, t. 29. i navedenu sudska praksu).
- 34 Međutim, primjena te odredbe podliježe ispunjavanju dvaju uvjeta. Prvi uvjet, koji se odnosi na potrebnu vezu između poduzetnika koji upućuje radnika u državu članicu različitu od one u kojoj ima poslovni nastan i tako upućenog radnika, zahtijeva održavanje organske veze između tog poduzetnika i tog radnika za vrijeme trajanja njegova upućivanja. Drugi uvjet, koji se odnosi na odnos između navedenog poduzetnika i države članice u kojoj ima poslovni nastan, zahtijeva da taj poduzetnik redovno obavlja značajan dio djelatnosti na državnom području te države članice (vidjeti u tom smislu presudu od 10. veljače 2000., FTS, C-202/97, EU:C:2000:75, t. 21. do 24., 30., 33. i 40. do 45.).

- 35 U tom kontekstu, potvrdom E 101 kao i materijalnim pravilom iz članka 14. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1408/71 želi se olakšati sloboda kretanja radnika i sloboda pružanja usluga (presuda od 26. siječnja 2006., *Herbosch Kiere*, C-2/05, EU:C:2006:69, t. 20. i navedena sudska praksa).
- 36 Navedenom potvrdom nadležna ustanova države članice u kojoj poduzetnik koji zapošljava dotične radnike ima poslovni nastan proglašava da će se njezin sustav socijalne sigurnosti primjenjivati na te radnike. Time, na temelju načela prema kojem radnici trebaju biti osigurani u samo jednom sustavu socijalne sigurnosti, ta potvrda nužno neizravno navodi da se ne može primjenjivati sustav druge države članice (vidjeti u tom smislu presudu od 26. siječnja 2006., *Herbosch Kiere*, C-2/05, EU:C:2006:69, t. 21. i od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 38.).
- 37 S tim u svezi, načelo lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a ustanovu izdavateljicu obvezuje na točnu ocjenu činjenica koje su relevantne za primjenu pravila o određivanju mjerodavnog zakonodavstva u području socijalne sigurnosti i da stoga jamči točnost podataka iz potvrde E 101 (presuda od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 39. i navedena sudska praksa).
- 38 Što se tiče nadležne ustanove države članice u kojoj se posao obavlja, iz obveze suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a također proizlazi da te obveze ne bi bile ispunjene – a ciljevi članka 14. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1408/71 i članka 11. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 574/72 ne bi bili ostvareni – ako bi ustanova navedene države članice smatrala da je ne obvezuju podaci iz potvrde E 101 i ako bi na te radnike također primjenjivala sustav socijalne sigurnosti te države članice (vidjeti po analogiji presude od 30. ožujka 2000., *Banks i dr.*, C-178/97, EU:C:2000:169, t. 39. i od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 40.).
- 39 Slijedom toga, budući da stvara presumpciju osiguranja dotičnog radnika u sustavu socijalne sigurnosti države članice u kojoj poduzetnik koji ga zapošljava ima poslovni nastan, potvrda E 101 načelno obvezuje nadležnu ustanovu države članice u kojoj radnik obavlja rad (vidjeti u tom smislu presudu od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 41. i navedenu sudsku praksu).
- 40 Naime, načelo lojalne suradnje podrazumijeva također načelo međusobnog povjerenja.
- 41 Prema tome, sve dok se potvrda E 101 ne ukine ili proglašava nevažećom, nadležna ustanova države članice u kojoj radnik obavlja rad treba uzeti u obzir okolnost da se na tog radnika već primjenjuje zakonodavstvo iz područja socijalne sigurnosti države članice u kojoj se nalazi poslovni nastan poduzetnika koji ga zapošljava pa ta ustanova, slijedom navedenog, ne može na dotičnog radnika primijeniti svoj vlastiti sustav socijalne sigurnosti (presuda od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 42 Valja međutim podsjetiti da iz načela lojalne suradnje proizlazi da svaka ustanova države članice mora pažljivo ispitati primjenu vlastitog sustava socijalne sigurnosti. Iz tog načela također proizlazi da ustanove drugih država članica s pravom mogu očekivati da će se ustanova dotične države članice pridržavati te obveze (vidjeti po analogiji presudu od 3. ožujka 2016., *Komisija/Malta*, C-12/14, EU:C:2016:135, t. 37.).
- 43 Slijedom toga, na nadležnoj je ustanovi države članice koja je izdala potvrdu E 101 da razmotri osnovanost njezina izdavanja i da, po potrebi, povuče tu potvrdu kada nadležna ustanova države članice u kojoj radnik obavlja rad izrazi sumnje o točnosti činjenica na kojima se temelji ta potvrda i stoga o točnosti podataka koji se u njoj nalaze, osobito zato što oni ne odgovaraju zahtjevima iz članka 14. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1408/71 (vidjeti u tom smislu presudu od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 44. i navedenu sudsku praksu).

- 44 Na temelju članka 84.a stavka 3. Uredbe br. 1408/71, ako se dotične ustanove ne mogu dogovoriti osobito oko ocjene činjenica koje se odnose na konkretnu situaciju i, slijedom navedenoga, oko pitanja primjenjuje li se na njih članak 14. stavak 1. točka (a) navedene uredbe, mogu se obratiti Administrativnoj komisiji iz članka 80. te uredbe (vidjeti po analogiji presudu od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 45. i navedenu sudsku praksu).
- 45 Ako potonja ne uspije pomiriti stajališta nadležnih ustanova oko mjerodavnog zakonodavstva u tom slučaju, ne dovodeći u pitanje eventualne pravne lijekove koji postoje u državi članici u kojoj se nalazi ustanova izdavateljica, država članica na području na kojem radnik obavlja rad može pokrenuti postupak zbog povrede obveze u skladu s člankom 259. UFEU-a kako bi omogućila Sudu da povodom te tužbe razmotri pitanje zakonodavstva koje je mjerodavno za tog radnika i, prema tome, točnost podataka iz potvrde E 101 (presuda od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 46. i navedena sudska praksa).
- 46 Stoga, u slučaju pogreške, čak i očite, u ocjeni uvjeta primjene uredaba br. 1408/71 i 574/72 i premda je utvrđeno da uvjeti radnog odnosa dotičnih radnika očito ne ulaze u materijalno područje primjene odredbe na temelju koje je izdana potvrda E 101, treba poštovati postupak koji valja slijediti za rješavanje eventualnih sporova između ustanova dotičnih država članica oko valjanosti ili točnosti potvrde E 101 (vidjeti u tom smislu presudu od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 52. i 53.).
- 47 Uredba br. 987/2009, koja je trenutačno na snazi, kodificirala je sudsku praksu Suda i zadržala prisilnu narav potvrde E 101 i isključivu nadležnost ustanove izdavateljice u pogledu ocjene valjanosti navedene potvrde te je izričito preuzela navedeni postupak kao način rješavanja sporova oko točnosti dokumenata koje je izdala nadležna ustanova države članice i određivanja mjerodavnog zakonodavstva za dotičnog radnika (vidjeti u tom smislu presudu od 27. travnja 2017., *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, t. 59.).
- 48 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, takva razmatranja ne smiju međutim dovesti do toga da se pojedinci mogu s namjerom prijevare ili zloporabe pozivati na odredbe prava Unije (vidjeti u tom smislu presude od 2. svibnja 1996., *Paletta*, C-206/94, EU:C:1996:182, t. 24.; od 21. veljače 2006., *Halifax i dr.*, C-255/02, EU:C:2006:121, t. 68.; od 12. rujna 2006., *Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas*, C-196/04, EU:C:2006:544, t. 35. kao i od 28. srpnja 2016., *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, t. 37.).
- 49 Načelo zabrane prijevare i zloporabe prava, izraženo u toj sudskoj praksi, opće je načelo prava Unije čije se poštovanje zahtijeva od pojedinaca. Naime, primjena propisa Unije ne može se proširiti do te mjere da bi se njima pokrile radnje izvršene s ciljem prijevare ili zloporabe prednosti predviđenih zakonodavstvom Unije (vidjeti u tom smislu presude od 5. srpnja 2007., *Kofoed*, C-321/05, EU:C:2007:408, t. 38. i od 22. studenoga 2017., *Cussens i dr.*, C-251/16, EU:C:2017:881, t. 27.).
- 50 Konkretno, utvrđenje prijevare počiva na podudarajućem skupu indicija kojim se utvrđuje spoj objektivnog i subjektivnog elementa.
- 51 Stoga, s jedne strane, objektivni element sastoji se u činjenici da uvjeti potrebni za dobivanje i pozivanje na potvrdu E 101, predviđeni u glavi II. Uredbe br. 1408/71 i navedeni u točki 34. ove presude, nisu ispunjeni.
- 52 S druge strane, subjektivni element odgovara namjeri dotičnih osoba da izbjegnu ili zaobiđu uvjete za izdavanje navedene potvrde, s ciljem stjecanja prednosti koja se njome daje.

- 53 Prijevarno pribavljanje potvrde E 101 proizlazi stoga iz dobrovoljne činidbe, kao što je pogrešno predstavljanje stvarne situacije upućenog radnika ili poduzetnika koji upućuje tog radnika, ili dobrovoljnog propusta, kao što je prikrivanje relevantne informacije s namjerom izbjegavanja uvjeta primjene članka 14. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1408/71.
- 54 U tom kontekstu, kada, u okviru dijaloga predviđenog člankom 84.a stavkom 3. Uredbe br. 1408/71, ustanova države članice u koju su radnici upućeni podnese ustanovi izdavateljici potvrde E 101 konkretne dokaze koji upućuju da su te potvrde dobivene prijevarno, na potonjoj ustanovi je da, na temelju načela lojalne suradnje, s obzirom na te dokaze ponovno ispita osnovanost izdavanja navedenih potvrda i da ih po potrebi povuče, kao što proizlazi iz sudske prakse navedene u točki 43. ove presude.
- 55 Ako ta potonja institucija ne provede takvo ponovno ispitivanje u razumnom roku, navedeni se dokazi moraju moći podnijeti u okviru sudskog postupka s ciljem da sud države članice u koju su radnici upućeni odbije uzeti u obzir odnosne potvrde.
- 56 Osobe kojima se u okviru takvog postupka stavlja na teret da su koristile radnike upućene na temelju potvrda koje su prijeverno dobili, trebaju međutim imati mogućnost pobijanja dokaza na kojima se temelji taj postupak, uz poštovanje jamstava koja se odnose na pravo na pravično suđenje, prije nego što nacionalni sud odluči, kada je to potrebno, odbiti uzeti u obzir te potvrde i donijeti odluku o odgovornosti navedenih osoba na temelju primjenjivog nacionalnog prava.
- 57 U ovom slučaju, iz dokaza koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da je istraga koju je belgijska socijalna inspekcija provela u Bugarskoj omogućila utvrđivanje da bugarski poduzetnici koji su upućivali radnike o kojima je riječ u glavnom postupku nisu obavljali nikakvu značajnu djelatnost u Bugarskoj.
- 58 Iz podataka koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev također proizlazi da su potvrde o kojima je riječ u glavnom postupku dobivene prijeverno, na temelju činjenica koje ne odgovaraju stvarnom stanju, s ciljem zaobilaženja uvjeta iz propisa Unije kojima podliježe upućivanje radnika.
- 59 Nadalje, kao što je navedeno u točki 21. ove presude, iz očitovanja belgijske vlade proizlazi, a na sudu koji je uputio zahtjev jest da to provjeri s obzirom na činjenice utvrđene u okviru sudskog postupka, da nadležna bugarska ustanova, kojoj je podnesen zahtjev za ponovno ispitivanje i povlačenje potvrda o kojima je riječ u glavnom postupku, s obzirom na rezultate istrage iz točke 57. ove presude, nije uzela u obzir te rezultate u svrhu ponovnog ispitivanja osnovanosti izdavanja tih potvrda.
- 60 U slučaju poput onoga o kojem je riječ u glavnom predmetu nacionalni sud može odbiti uzeti u obzir odnosne potvrde E 101 te je na njemu da utvrdi mogu li osobe za koje se sumnja da su koristile radnike upućene na temelju prijeverno dobivenih potvrda odgovarati na temelju primjenjivog nacionalnog prava.
- 61 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 14. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 1408/71 i članak 11. stavak 1. točku (a) Uredbe 574/72 treba tumačiti na način da, kada ustanova države članice u koju su radnici upućeni podnese ustanovi izdavateljici potvrda E 101 zahtjev za ponovno ispitivanje i povlačenje tih potvrda, s obzirom na dokaze prikupljene u okviru sudske istrage koja je dovela do utvrđenja da su te potvrde dobivene ili se na njih pozivalo prijeverno, i kada ustanova izdavateljica nije uzela u obzir te dokaze u svrhu ponovnog ispitivanja osnovanosti izdavanja navedenih potvrda, nacionalni sud može, u okviru postupka protiv osoba za koje se sumnja da su koristile radnike upućene na temelju takvih potvrda, odbiti uzeti u obzir te potvrde ako, na temelju navedenih dokaza i u skladu s jamstvima svojstvenima pravu na pravično suđenje koja se tim osobama moraju dodijeliti, utvrdi postojanje takve prijevere.

Troškovi

- 62 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 14. stavak 1. točku (a) Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1408/71 od 14. lipnja 1971. o primjeni sustava socijalne sigurnosti na zaposlene osobe, samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji koji se kreću unutar Zajednice, u verziji koja je izmijenjena i ažurirana Uredbom Vijeća (EZ) br. 118/97 od 2. prosinca 1996., kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 631/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. ožujka 2004., kao i članak 11. stavak 1. točku (a) Uredbe Vijeća (EEZ) br. 574/72 od 21. ožujka 1972. o utvrđivanju postupka provedbe Uredbe br. 1408/71, u verziji koja je izmijenjena i ažurirana Uredbom br. 118/97, treba tumačiti na način da, kada ustanova države članice u koju su radnici upućeni podnese ustanovi izdavateljici potvrda E 101 zahtjev za ponovno ispitivanje i povlačenje tih potvrda, s obzirom na dokaze prikupljene u okviru sudske istrage koja je dovela do utvrđenja da su te potvrde dobivene ili se na njih pozivalo prijevarno, i kada ustanova izdavateljica nije uzela u obzir te dokaze u svrhu ponovnog ispitivanja osnovanosti izdavanja navedenih potvrda, nacionalni sud može, u okviru postupka protiv osoba za koje se sumnja da su koristile radnike upućene na temelju takvih potvrda, odbiti uzeti u obzir te potvrde ako, na temelju navedenih dokaza i u skladu s jamstvima svojstvenima pravu na pravično suđenje koja se tim osobama moraju dodijeliti, utvrdi postojanje takve prijevare.

Potpisi